

נ"א : אגרה עבור רישום ילדים

נ"א היא אם חד הורית לשבעה ילדים, שהיתה מחוסרת כל הכנסה וחייה בעוני קיצוני ובתנאים מחפירים בבית אחיה במזרח ירושלים. בשנת 1998 שלל ממנה משרד הפנים את מעמד התושבות שלה. בהיעדר מעמד בישראל, לא קיבלה נ"א קצבאות מהביטוח הלאומי והיא וילדיה לא נהנו מביטוח בריאות. בעקבות שינוי המדיניות של משרד הפנים בנושא פקיעת תושבות, ולאחר התערבות המוקד, הוחזר לה בשנת 2000 מעמד התושבות. כשלושה חודשים לאחר מכן נמסר לנ"א כי רישום ילדיה במרשם האוכלוסין אושר.

אולם, בהודעת משרד הפנים בדבר רישום הילדים נמסר לנ"א כי חמשת ילדיה שלא נולדו בישראל יחוייבו באגרת שירותים בסך 535 ש"ח לכל אחד. היינו, על מנת להסדיר את מעמד ילדיה בישראל נתבקשה נ"א לשלם סכום של 2,675 ש"ח. נ"א, שהיא חסרת מקור פרנסה וחייה יחד עם שבעת ילדיה מקצבת הביטוח הלאומי של אחיה (אשר פירנס מקצבה זו 18 נפשות) לא יכלה לעמוד בתשלום סכום זה ולא רשמה את ילדיה במשך ארבעה חודשים.

המוקד הגיש למשרד הפנים בקשה לפטור מאגרה עבור נ"א. בתחילה סורבה הבקשה, בלא נימוקים, אולם לאחר פנייה נוספת מטעם המוקד טען משרד הפנים כי הפטור ניתן רק במקרים הומניטריים קיצוניים ומצבה של נ"א אינו כזה.

לנוכח הצורך ההומניטרי הדחוף ברישום הילדים, החליט המוקד לשלם את האגרה מקופת העמותה ובמקביל, להגיש עתירה שעניינה סירובו של מנהל האוכלוסין להשתמש בסמכותו ליתן פטור מאגרה והיעדרם של קריטריונים ברורים למתן של פטורים כאלה.

בחודש אפריל נרשמו שבעת ילדיה של נ"א במרשם האוכלוסין. במחצית שנת 2001 הגיש המוקד עתירה לבג"צ בעניין קביעה ופרסום של קריטריונים מנחים בעניין הזכאות לפטור מאגרה. בנוסף, עתר המוקד לעניין קביעת קריטריונים לפיהם יינתן פטור מאגרה, כולה או מקצתה, עבור כל שירות שעניינו מתן מעמד לילד קטין כאשר הכנסתו של הורה נמוכה מסף שייקבע ובדבר ביטול ההחלטה לסרב לפטור את נ"א מאגרה עבור רישום ילדיה. עדיין לא נקבע מועד לדיון בעתירה.

משפחת א"א : שלילת תושבות, רישום ילדים ואיחוד משפחות

לנוכח מדיניות משרד הפנים עד שנת 1994 שלא אפשרה לנשים ירושלמיות להגיש בקשות לאיחוד משפחות עבור בני זוגן, נאלצו פא"א ובן זוגה להתגורר בירדן. בשנת 1994 שבה המשפחה על חמשת ילדיה להתגורר בירושלים. לאחר שובם, התברר לפא"א כי משרד הפנים שלל את מעמד התושבות שלה ושל שני ילדיה שנרשמו במרשם האוכלוסין. עקב שלילת המעמד, נאלצה המשפחה לחיות בארץ בעוני קשה, ללא מעמד כלשהו וללא זכויות סוציאליות. בשנת 2000, בעקבות עתירה של המוקד לבג"צ, שינה משרד הפנים את מדיניותו ובהתערבות המוקד הוחזרו לפא"א ולבתה מעמד התושבות. משרד הפנים סירב להשיב את מעמד התושבות לאחד מבניה, מ'. השנה, לאחר התכתבויות מרובות, תצהירים ושיחות עם גורמים במשרד הפנים, הוחזר גם למי מעמד התושבות. כמו כן, שני ילדי המשפחה הקטנים נרשמו במרשם האוכלוסין, אושרה הבקשה לאיחוד משפחות עבור מר א"א ועבור הבן הבגיר ת', והוסדרה ההכרה בזכויות המשפחה על-ידי המוסד לביטוח לאומי.

תושבות בגדה וברצועה

נושא התושבות בשטחים, שהוא נושא מובהק של זכויות אדם, הפך להיות קלף מיקוח במשא ומתן בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית. סוגיות כגון רישום של מי שנולד בשטחים ולא נרשם מסיבה זו או אחרת ("רישום מאוחר"); חזרתם מגורשים; חזרתם לאיזור של אנשים שאיבדו את תושבותם לאחר שתוקף מסמכי הנסיעה שלהם פג ("הארכת כרטיס יוצא"); היקף המכסות לאישור בקשות לאיחוד משפחות (המכסה השנתית הרשמית היא 4,000 בקשות: 2,400 לגדה, 1,600 לרצועה) - כל אלו טופלו במסגרת הסכמי אוסלו בהתאם ללוח הזמנים המדיני ולא בהתחשב בצרכי התושבים או בזכויותיהם.

מאז נחתמו הסכמי אוסלו והוקמה הרשות הפלסטינית חולק הטיפול בנושאים שהוזכרו לעיל בין הרשות הפלסטינית לישראל: ישראל היתה ונשארה הגורם המחליט, בעוד שמוסדות הרשות